

ואילו ממשנה אחרת משמע שלדעתו אין השבת קובעת בדבר שלא נגמרה מלאכתו:

דתנן במסכת תרומות [ח ג]:

היה אוכל באשכול ענבים [וסתם אשכול עדיין לא נגמרה מלאכתו, היות שסתם ענבים לדריכת יין הם עומדים], שעדיין לא הוקבע למעשר, ונכנס עם האשכול מוגנה לחצר, הקובעת למעשר אחר גמר מלאכה:

רבי אליעזר אומר: יגמור את האשכול אף קודם שיעשר, היות שאין החצר שנכנס בה קובעת בדבר שלא נגמרה מלאכתו [רש"י].

רבי יהושע אומר: לא יגמור, מפני שלדעת רבי יהושע הכניסה לחצר קובעת אפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו.

וכן אם היה אוכל באשכול בערב שבת, וחשכה בלילי שבת:

רבי אליעזר אומר: יגמור, כי אין השבת קובעת בדבר שלא נגמרה מלאכתו.

רבי יהושע אומר: לא יגמור, שהשבת קובעתו ואף שלא נגמרה מלאכתו.

ומקשינן עלה כדאקשינן לעיל: אי הכי מאי אריא שהדיבור קובע בשבת, אפילו בחול נמי?! וישמיענו התנא שהדיבור קובע [לדעת חכמים] בחול ובסדר זרעים, ואילו את מחלוקתם בדין הזמנה ישמיענו התנא בגזולות?! (4)

ומשינן: הא קא משמע לן תנא דמשנתנו ששנה מחלוקתם בפירות: דטבל בשאר שני שבוע — מוכן הוא אצל שבת, שאם עבר ותקנו מתוקן, ומותר באכילה, ואין איסורו בשאר שני שבוע אלא מפני שעדיין לא תקנהו. (5)

ורמינהו מדברי רבי אליעזר אדברי רבי אליעזר בענין קביעות שבת בדבר שלא נגמרה מלאכתו:

הרי מדברי רבי אליעזר במשנתנו קיימת ההוכחה שהשבת קובעת אפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו!

כי לפיו אין לפרש משנתנו שנקבע המעשר בשאר שני שבוע מפני דיבורו [כדדחינן לרבנן]. היות שהרי כ"מוחזרין ועומדין" הן, והוון "מותרו חוזר". ולדעת רבי אליעזר אינו קובע, וכפי שנתבאר לעיל. אלא לדבריו, רק השבת יכולה לקבוע.

יום טוב, ולפיכך כתב הרמב"ם ביום טוב. דאילו בשבת הרי היה מקום לטעות ולומר שבשאר שני שבוע נקבע למעשר משום שהשבת קובעת, ולא היינו יודעים שדיבור קובע, וכדי להשמיענו שדיבור קובע כתב הרמב"ם דינו ביום טוב.

5. מבואר כאן, כי אם החצר קובעת אפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו, אסור לאכול מהן אכילת

מה שלא נחלקו עליו חכמים אינו מפני שהם מודים לו שהשבת קבעה, אלא שאף לדעתם בשאר שני שבוע נקבעו הפירות משום דיבורו, והואיל ועיקר דינו אמת לא נחלקו עליו.

4. הרמב"ם הביא דין משנתנו ביום טוב ולא בשבת כפי שהיא שנויה.

וביאר הצ"ח: רק שבת קובעת למעשר ולא